

Zakres rozszerzony - moduł 25

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

Opracowanie:

Janusz Korzeniowski

nauczyciel konsultant ds. edukacji obywatelskiej
w Zachodniopomorskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli

SPIS SLAJDÓW

- ***Wybory Prezydenta RP: 3 – 4***
- ***Trwałość mandatu prezydenckiego: 5 – 6***
- ***Zasady odpowiedzialności Prezydenta RP: 7 – 8***
- ***Zadania i kompetencje Prezydenta RP: 9 – 18***

Bibliografia: 19

Wybory Prezydenta RP

- Wybory zarządza Marszałek Sejmu.
- Czynne prawo wyborcze przysługuje obywatelom, którzy ukończyli 18 lat i mają pełnię praw wyborczych. Bierne prawo wyborcze przysługuje obywatelom, którzy ukończyli 35 lat i korzystają z pełni praw wyborczych do Sejmu.
- Każda kandydatura winna być poparta podpisami co najmniej 100 tys. obywateli.
- Prezydent RP jest wybierany przez Naród (obywateli) w wyborach **powszechnych, równych, bezpośrednich i w głosowaniu tajnym.**
- Prezydent RP jest wybierany na **pięcioletnią kadencję** i może być ponownie wybrany tylko raz.

Wybory Prezydenta RP

- **Za wybranego na Prezydenta uważa się kandydata, który uzyskał więcej niż połowę ważnie oddanych głosów.** Jeżeli żaden z kandydatów nie uzyska wymaganej większości, czternastego dnia po pierwszym głosowaniu przeprowadza się ponowne głosowanie. Uczestniczy w nim dwóch kandydatów, którzy w pierwszym głosowaniu otrzymali kolejno największą liczbę głosów.
Jeżeli którykolwiek kandydat wycofa zgodę na kandydowanie, utraci prawo wyborcze lub umrze, w jego miejsce do wyborów dopuszcza się kandydata, który otrzymał kolejno największą liczbę głosów w I turze.
- Prezydentem zostaje wybrany kandydat, który w ponownym głosowaniu otrzymał więcej głosów.
- Ważność wyboru Prezydenta RP stwierdza Sąd Najwyższy.
- Prezydent RP obejmuje urząd po złożeniu wobec Zgromadzenia Narodowego przysięgi.

Trwałość mandatu prezydenckiego

Początek kadencji

Objęcie urzędu ma miejsce następnego dnia po ostatnim dniu kadencji poprzedniego Prezydenta RP.

Warunkiem koniecznym objęcia urzędu Prezydenta RP jest **złożenie przysięgi** przed Zgromadzeniem Narodowym, przy czym odmowa jej złożenia stanowi przyczynę przejęcia pełnienia funkcji głowy państwa przez Marszałka Sejmu RP i zarządzenia nowych wyborów prezydenckich.

Trwałość mandatu prezydenckiego

Koniec kadencji

Co do zasady wygaśnięcie mandatu Prezydenta RP następuje wraz z upływem pięcioletniego okresu kadencji.

Przyczyny wygaśnięcia mandatu przed upływem kadencji:

- ✓ śmierć Prezydenta RP,
- ✓ zrzeczenie się urzędu przez Prezydenta RP,
- ✓ uznanie przez Zgromadzenie Narodowe trwałej niezdolności Prezydenta RP do dalszego sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia (w drodze uchwały podjętej większością 2/3 głosów ustawowej liczby członków Zgromadzenia Narodowego),
- ✓ odwołanie Prezydenta RP z urzędu orzeczeniem Trybunału Stanu.

Zasady odpowiedzialności Prezydenta RP

Prezydent RP **nie ponosi odpowiedzialności politycznej** za swą działalność ani przed parlamentem, ani przed innymi organami państwowymi.

Prezydent RP nie może zostać pozbawiony urzędu z przyczyn politycznych.

Prezydent RP nie podlega kontroli parlamentu, w tym nie można kierować do niego interpelacji ani zapytań.

Działania Prezydenta RP nie podlegają ocenie parlamentu na drodze obrad i uchwał.

Odpowiedzialność polityczną za większość aktów pisemnych Prezydenta RP ponosi Prezes Rady Ministrów (**kontrasygndata**).

Zasady odpowiedzialności Prezydenta RP

Odpowiedzialność konstytucyjna Prezydenta RP

Prezydent RP może być pociągnięty do odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu za naruszenie Konstytucji, ustawy (tzw. **delikt konstytucyjny**) lub za popełnienie przestępstwa.

Postawienie Prezydenta RP w stan oskarżenia może nastąpić uchwałą Zgromadzenia Narodowego podjętą większością co najmniej 2/3 głosów ustawowej liczby członków Zgromadzenia Narodowego, na wniosek co najmniej 140 członków Zgromadzenia Narodowego.

Z dniem podjęcia uchwały o postawieniu Prezydenta RP w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu, sprawowanie urzędu przez Prezydenta RP ulega **zawieszeniu**.

Zadania i kompetencje Prezydenta RP

Zadania Prezydenta RP

- ❖ Jest jednym z organów władzy wykonawczej.
- ❖ Jest najwyższym przedstawicielem Rzeczypospolitej Polskiej.
- ❖ Jest gwarantem ciągłości władzy państwowej.
- ❖ Czuwa nad przestrzeganiem Konstytucji RP.
- ❖ Stoi na straży suwerenności i bezpieczeństwa państwa.
- ❖ Stoi na straży nienaruszalności i niepodzielności terytorium państwa.

Zadania i kompetencje Prezydenta RP

□ Kompetencje Prezydenta RP jako głowy państwa:

- nadaje obywatelstwo polskie i wyraża zgodę na jego zrzeczenie się,
- nadaje ordery i odznaczenia,
- stosuje prawo łaski, z wyjątkiem osób skazanych przez Trybunał Stanu,
- występuje z wnioskiem do Sejmu o powołanie Prezesa Narodowego Banku Polskiego,
- powołuje 2 członków Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji,
- powołuje 3 członków Rady Polityki Pieniężnej,
- nadaje Statut Kancelarii Prezydenta RP oraz powołuje i odwołuje Szefa Kancelarii Prezydenta RP,

Zadania i kompetencje Prezydenta RP

Kompetencje Prezydenta RP jako głowy państwa cd.:

- wydaje rozporządzenia wykonawcze w stosunku do ustaw na podstawie zawartych w nich szczegółowych upoważnień ustawowych,
- wydaje zarządzenia,
- ma prawo zarządzić referendum ogólnokrajowe o szczególnym znaczeniu dla państwa (za zgodą Senatu),
- ma prawo złożyć wniosek o przeprowadzenie kontroli przez Najwyższą Izbę Kontroli,
- ma prawo złożyć wniosek do Sejmu o pociągnięcie do odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu członka Rady Ministrów.

Zadania i kompetencje Prezydenta RP

- ❑ **Kompetencje Prezydenta RP w stosunku do Sejmu i Senatu:**
 - zarządza wybory do Sejmu i Senatu oraz wyznacza dzień wyborów,
 - zwołuje pierwsze posiedzenie nowo wybranego Sejmu i Senatu,
 - wyznacza Marszałka Seniora Sejmu i Senatu,
 - ma prawo skrócić kadencję Sejmu w przypadkach określonych w Konstytucji RP,
 - ma prawo zgłosić projekt ustawy o zmianie Konstytucji RP,
 - ma prawo inicjatywy ustawodawczej,
 - podpisuje ustawy albo odmawia podpisania ustaw, czyli korzysta z weta ustawodawczego, i z umotywowanym wnioskiem przekazuje Sejmowi ustawy do ponownego rozpatrzenia,
 - przed podpisaniem ustawy może wystąpić do TK z wnioskiem o zbadanie zgodności ustawy z Konstytucją RP,
 - zarządza ogłoszenie ustawy w Dzienniku Ustaw RP,
 - ma prawo zwrócić się z orędziem do Sejmu, do Senatu lub do ZN.¹²

Zadania i kompetencje Prezydenta RP

□ Kompetencje Prezydenta RP wobec Rady Ministrów:

- desygnuje Prezesa Rady Ministrów,
- powołuje Prezesa Rady Ministrów wraz z pozostałymi członkami Rady Ministrów i odbiera od nich przysięgę,
- w sytuacji wyrażenia Radzie Ministrów przez Sejm wotum nieufności, Prezydent RP przyjmuje dymisję Rady Ministrów i powołuje wybranego przez Sejm nowego Prezesa Rady Ministrów, a na jego wniosek pozostałych członków Rady Ministrów oraz odbiera od nich przysięgę,
- odwołuje ministra, któremu Sejm wyraził wotum nieufności,
- na wniosek Prezesa Rady Ministrów dokonuje zmian w składzie Rady Ministrów,
- w sprawach szczególnej wagi może zwołać Radę Gabinetową.

Zadania i kompetencje Prezydenta RP

□ Kompetencje Prezydenta RP wobec władzy sądowniczej:

- powołuje sędziów na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa,
- powołuje Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego,
- powołuje prezesów Sądu Najwyższego,
- powołuje Prokuratora Generalnego,
- powołuje i odwołuje zastępców Prokuratora Generalnego,
- powołuje Prezesa i Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego,
- powołuje Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego,
- powołuje wiceprezesów Naczelnego Sądu Administracyjnego,
- powołuje jednego członka Krajowej Rady Sądownictwa,
- ma prawo wystąpić z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności z Konstytucją RP aktu normatywnego,
- ma prawo wystąpić z wnioskiem do Trybunału Konstytucyjnego o rozstrzygnięcie sporu kompetencyjnego pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa.

Zadania i kompetencje Prezydenta RP

- ❑ **Kompetencje Prezydenta RP w zakresie zwierzchnictwa Sił Zbrojnych, obronności i bezpieczeństwa państwa:**
 - jest najwyższym zwierzchnikiem Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
 - w czasie pokoju sprawuje zwierzchnictwo nad siłami zbrojnymi za pośrednictwem Ministra Obrony Narodowej,
 - mianuje Szefa Sztabu Generalnego Wojska Polskiego i dowódców rodzajów Sił Zbrojnych,
 - na czas wojny na wniosek Prezesa Rady Ministrów mianuje Naczelnego Dowódcę Sił Zbrojnych,
 - na wniosek Ministra Obrony Narodowej nadaje określone w ustawach stopnie wojskowe,
 - powołuje i odwołuje członków Rady Bezpieczeństwa Narodowego,
 - na wniosek Rady Ministrów decyduje o użyciu polskich jednostek sił zbrojnych poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej,

Zadania i kompetencje Prezydenta RP

Kompetencje Prezydenta RP w zakresie zwierzchnictwa Sił Zbrojnych, obronności i bezpieczeństwa państwa cd.:

- w razie bezpośredniego, zewnętrznego zagrożenia państwa, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, zarządza powszechną lub częściową mobilizację i użycie Sił Zbrojnych do obrony Rzeczypospolitej Polskiej,
- w razie zbrojnej napaści na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub gdy z umów międzynarodowych wynika zobowiązanie do wspólnej obrony przeciwko agresji zbrojnej, Prezydent RP na wniosek Rady Ministrów może wprowadzić stan wojny (gdy Sejm RP nie może się zebrać na posiedzenie),
- w razie zewnętrznego zagrożenia państwa, zbrojnej napaści na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub gdy z umowy międzynarodowej wynika zobowiązanie do wspólnej obrony przeciwko agresji, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Rady Ministrów może wprowadzić stan wojenny na części lub albo na całym terytorium państwa,

Zadania i kompetencje Prezydenta RP

Kompetencje Prezydenta RP w zakresie zwierzchnictwa Sił Zbrojnych, obronności i bezpieczeństwa państwa cd.:

- w razie zagrożenia konstytucyjnego ustroju państwa, bezpieczeństwa obywateli lub porządku publicznego, Prezydent RP, na wniosek Rady Ministrów może wprowadzić, na czas oznaczony, nie dłuższy niż 90 dni, stan wyjątkowy na części albo na całym terytorium państwa (za zgodą Sejmu),
- postanawia na wniosek Prezesa Rady Ministrów, w czasie stanu wyjątkowego, o użyciu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej do przywrócenia prawidłowego funkcjonowania państwa, w przypadku gdy dotychczas stosowane środki i siły zostały wyczerpane,
- wydaje na wniosek Rady Ministrów w przypadku, gdy w czasie stanu wojennego Sejm RP nie może zebrać się na posiedzenie, rozporządzenia z mocą ustawy.

Zadania i kompetencje Prezydenta RP

□ **Kompetencje Prezydenta RP w zakresie spraw zagranicznych:**

- ratyfikuje i wypowiada umowy międzynarodowe, o czym zawiadamia Sejm i Senat,
- mianuje i odwołuje pełnomocnych przedstawicieli Rzeczypospolitej Polskiej w innych państwach i przy organizacjach międzynarodowych,
- przyjmuje listy uwierzytelniające i odwołujące akredytowanych przy nim przedstawicieli dyplomatycznych innych państw i organizacji międzynarodowych,
- przed ratyfikowaniem umowy międzynarodowej może zwrócić się do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem w sprawie jej zgodności z Konstytucją,
- Prezydent RP w zakresie polityki zagranicznej współdziała z Prezesem Rady Ministrów i Ministrem Spraw Zagranicznych.

Bibliografia

- *Polskie prawo konstytucyjne w zarysie*, Górecki D. (red.), Warszawa 2008.
- *Prawo konstytucyjne. Repetytorium*, Podsiadło M. (red.), Warszawa 2012.
- Skrzydło W., *Ustrój polityczny RP w świetle Konstytucji z 1997 roku*, Zakamycze 2004.